

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет спеціальної освіти, психології і соціальної роботи
Кафедра логопедії та спеціальних методик

**ОРГАНІЗАЦІЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З
СИСТЕМНИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ
ООК 19**

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО КУРС

<p style="text-align: center;">Науково-педагогічний працівник</p> 	<p>Галецька Юлія Вячеславівна Посада: старший викладач кафедри логопедії та спеціальних методик Науковий ступінь: кандидат педагогічних наук Вчене звання: доцент Е-mail викладача: haletska@kpnu.edu.ua Профайл викладача: http://logo.kpnu.edu.ua/sklad-kafedry/haletska-yuliya-viacheslavivna/ Контактний тел. (03849) 7-63-68</p>
<p>Е-mail кафедри логопедії та спеціальних методик</p>	<p>kaflogoped@ukr.net, kaflogoped@kpnu.edu.ua</p>
<p>Освітньо-професійна програма</p>	<p>Спеціальна освіта (Логопедія) Спеціальна освіта (Логопедія).pdf - Google Диск</p>
<p>Спеціальність</p>	<p>А6 Спеціальна освіта (за спеціалізаціями)</p>
<p>Спеціалізація</p>	<p>А6.01 Логопедія</p>
<p>Галузь знань</p>	<p>А Освіта</p>
<p>Рівень вищої освіти</p>	<p>перший (бакалаврський)</p>
<p>Статус освітнього компонента (ОК)</p>	<p>Освітній компонент професійної підготовки</p>
<p>Сторінка курсу в MOODLE:</p>	<p>https://moodle.kpnu.edu.ua/course/view.php?id=10314</p>
<p>Консультації</p>	<p>Згідно графіку консультації, що розміщено на сайті кафедри логопедії та спеціальних методик. https://logo.kpnu.edu.ua/dokumentatsiia/hrafik-konsultatsij/</p>

ПРЕРЕКВІЗИТИ І КОРЕКВІЗИТИ КУРСУ		
Міждисциплінарні зв'язки	«Логопедія», «Пропедевтика мовленнєвих порушень», «Спеціальна педагогіка осіб з порушеннями мовлення»	
Мова викладання	українська	
ОБСЯГ ДИСЦИПЛІНИ		
Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік вивчення	3	3-4
Семестр вивчення	6	7
Кількість кредитів ЄКТС	3	3
Загальний обсяг годин	90 год.	90 год.
Кількість годин навчальних занять	44 год.	12 год.
Лекційні заняття	16 год.	4 год.
Практичні заняття	16 год.	4 год.
Семінарські заняття	-	-
Лабораторні заняття	12 год.	4 год.
Самостійна та індивідуальна робота	46 год.	78 год.
Форма підсумкового контролю	екзамен	екзамен
Анотація курсу	Освітній компонент « Організація індивідуального навчання дітей з системними порушеннями мовлення » передбачає ознайомлення з поняттям «системні порушення мовлення», особливостями проведення індивідуального навчання, характеристику методів та прийомів формування лексичної, граматичної та фонетичної сторін мовлення.	
Мета і завдання курсу	Забезпечити здобувачів вищої освіти основними науково-теоретичними та практичними знаннями щодо особливостей організації індивідуального навчання дітей з системними порушеннями мовлення.	
ФОРМАТ КУРСУ		
Форми та види проведення навчальних занять	Форма навчання – денна / заочна Види навчальних занять: лекційні, практичні заняття, лабораторні заняття, самостійна робота	
Методи та форми контролю	Методи контролю: опитування, дискусії, вирішення проблемних ситуацій тощо. Форми контролю: поточний контроль (усне та письмове опитування, захист практичних робіт, тестування, презентації виконаних завдань;	

	підсумковий контроль (екзамен).
Необхідне технічне та програмне забезпечення, обладнання	Технічне комп'ютерне забезпечення для показу презентацій, відео матеріалів.
Індивідуальні завдання	Вивчення наукової літератури з предмету, розробка презентацій, адаптація та модифікація навчальних програм, доповіді
Інтегральна компетентність (ІК) Загальні компетентності (ЗК) Спеціальні (фахові) компетентності (СК)	<p>Інтегральна компетентність (ІК)</p> <p>ІК – Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів спеціальної та інклюзивної освіти загалом та логопедії зокрема і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p>Загальні компетентності (ЗК)</p> <p>ЗК – 4 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК – 6 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.</p> <p>ЗК – 9 Здатність до міжособистісної взаємодії.</p> <p>ЗК – 11 Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів не доброчесності.</p> <p>Спеціальні (фахові) компетентності (СК)</p> <p>СК – 5 Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з порушеннями мовленнєвого розвитку, доцільно обирати відповідне методичне та інформаційно-комп'ютерне забезпечення освітнього процесу.</p> <p>СК – 6 Здатність реалізовувати персоналізовані підходи у процесі надання послуг раннього втручання у контексті логопедичного супроводу.</p> <p>СК 7 Здатність дотримуватися вимог до організації навчального та корекційно-розвивального освітнього середовища.</p> <p>СК – 11 Здатність дотримуватися основних принципів, правил, прийомів і форм суб'єкт-суб'єктної комунікації.</p> <p>СК – 18 Здатність застосовувати сучасні ефективні логокорекційні технології у роботі з дітьми раннього віку.</p>

СХЕМА КУРСУ						
Денна форма						
Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Разом	у тому числі				
		лекційні заняття	практичні заняття	лабораторні заняття	самостійна робота	індивідуальна робота
Тема 1. Поняття системних порушень мовлення.	5	1	2	-	2	-
Тема 2. Порушення мовленнєвого розвитку у дітей з інтелектуальними порушеннями.	5	1	2	-	2	-
Тема 3. Логопедична робота з дітьми з інтелектуальними порушеннями.	7	1	2	-	4	-
Тема 4. Періодизація ЗНМ.	5	1	2	-	2	-
Тема 5. Характеристика дітей із ЗНМ. Диференціальна діагностика ЗНМ.	7	1	2	-	4	-
Тема 6. Методика корекційно-педагогічної роботи при ЗНМ.	7	1	-	2	4	-
Тема 7. Індивідуальне навчання: сутність, функції та переваги	4	1	1	-	2	-
Тема 8. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами.	4	1	1	-	2	-
Тема 9. Індивідуальна програма розвитку дитини з особливими освітніми потребами.	8	2	-	2	4	-
Тема 10. Технології індивідуального навчання в освітньому середовищі.	7	1	-	2	4	-
Тема 11. Технології адаптації освітнього середовища.	5	1	-	2	2	-
Тема 12. Технологія оцінювання результатів інклюзивного навчання.	5	1	2	-	2	-
Тема 13. Проведення корекційної роботи з розвитку фонетико-фонематичної сторони мовлення.	7	1	2	-	4	-
Тема 14. Методика формування лексичної сторони мовлення дітей з системними порушеннями мовлення.	7	1	-	2	4	-
Тема 15. Методика формування граматичної сторони мовлення та зв'язного мовлення дітей з системними порушеннями мовлення.	7	1	-	2	4	-
Разом годин	90	16	16	12	46	-

Заочна форма						
Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Разом	у тому числі				
		лекційні заняття	практичні заняття	лабораторні заняття	самостійна робота	індивідуальна робота
Тема 1. Поняття системних порушень мовлення.	6	1	1	-	4	-
Тема 2. Порушення мовленнєвого розвитку у дітей з інтелектуальними порушеннями.	3	-	-	-	3	-
Тема 3. Логопедична робота з дітьми з інтелектуальними порушеннями.	8	1	1	-	6	-
Тема 4. Періодизація ЗНМ.	3	-	-	-	3	-
Тема 5. Характеристика дітей із ЗНМ. Диференціальна діагностика ЗНМ.	7	-	-	1	6	-
Тема 6. Методика корекційно-педагогічної роботи при ЗНМ.	8	1	1	-	6	-
Тема 7. Індивідуальне навчання: сутність, функції та переваги	4	-	-	-	4	-
Тема 8. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами.	4	-	-	-	4	-
Тема 9. Індивідуальна програма розвитку дитини з особливими освітніми потребами.	8	1	1	-	6	-
Тема 10. Технології індивідуального навчання в освітньому середовищі.	7	-	-	1	6	-
Тема 11. Технології адаптації освітнього середовища.	7	-	-	1	6	-
Тема 12. Технологія оцінювання результатів інклюзивного навчання.	7	-	-	1	6	-
Тема 13. Проведення корекційної роботи з розвитку фонетико-фонематичної сторони мовлення.	6	-	-	-	6	-
Тема 14. Методика формування лексичної сторони мовлення дітей з системними порушеннями мовлення.	6	-	-	-	6	-
Тема 15. Методика формування граматичної сторони мовлення та зв'язного мовлення дітей з системними порушеннями мовлення.	6	-	-	-	6	-
Разом годин	90	4	4	4	78	-

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

- ПРН – 3 Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.
- ПРН – 5 Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації логопедичного супроводу в різних типах закладів.
- ПРН – 8 Організовувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.
- ПРН – 11 Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби раннього втручання, розвитку і корекції, навчання і виховання, реабілітації і соціалізації осіб з порушеннями мовленнєвого розвитку.
- ПРН – 12 Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу, супровід) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дітей з особливими освітніми потребами в цілому і з порушеннями мовленнєвого розвитку зокрема.
- ПРН – 13 Володіти методиками сприяння соціальній адаптації осіб з особливими освітніми потребами, з порушеннями мовленнєвого розвитку, їхньої підготовки до суспільної та виробничої діяльності.
- ПРН – 14 Реалізовувати психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії у ролі вчителя-дефектолога, асистента вчителя, асистента вчителя зі спеціальної освіти, вчителя-логопеда.
- ПРН – 16 Приймати обґрунтовані рішення з урахуванням цілей, ресурсних і законодавчих обмежень, ціннісних орієнтирів.
- ПРН – 18 Знати основи запобігання корупції, суспільної та академічної доброчесності на рівні, необхідному для формування нетерпимості до корупції та проявів недоброчесної поведінки серед здобувачів освіти та вміння застосовувати їх в професійній діяльності.
- ПРН –20** Володіти методиками раннього корекційного супроводу дітей із групи ризику виникнення порушень мовлення.

ПОЛІТИКА КУРСУ

1. Необхідність дотримання обов'язкових принципів академічної доброчесності, визначених Кодексом академічної доброчесності в КІПУ https://drive.google.com/file/d/1W_tRKAqt4kKFyD1zNzR76uxVZY3mUjBV/view та Положенням про дотримання академічної доброчесності <https://drive.google.com/file/d/1nVC6hDHeT4WxNS5c45xybMiWBEVDbGpb/view>
2. Відвідування занять здобувачами вищої освіти є обов'язковою складовою організації освітнього процесу. Про неможливість відвідування занять з поважних причин мають завчасно повідомляти викладача (-ів). Деталі за покликанням: <https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view>
3. Підтримується креативна ініціатива здобувача (-ів) вищої освіти.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

Форми оцінювання	<p>Оцінювання навчальної дисципліни проводиться за результатами поточного та підсумкового контролю.</p> <p>Оцінка за поточний контроль складається з оцінювання аудиторної та результатів самостійної роботи здобувача, а також індивідуального завдання (виконання та захист тематичної роботи). Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі.</p> <p>https://surl.li/fbojcu</p> <p>https://drive.google.com/file/d/0B4IW4J1QFZAoLXVNNzG2bFJTRng2ZVFjdnA0dEV1YmFiQXY4/view?resourcekey=0-CxWUU4B0hXDwe08FZrsfoQ</p>
-------------------------	---

Таблиця 1

Таблиця відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Рейтингова оцінка з кредитного модуля (навчальної дисципліни)	Підсумкова оцінка за шкалою ECTS	Рекомендовані системою ECTS статистичні значення (у %)	Підсумкова оцінка за національною шкалою	
			екзаменаційна	залікова
90-100	A (відмінно)	10	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	25	добре	
75-81	C (добре)	30		
67-74	D (задовільно)	25	задовільно	
60-66	E (достатньо)	10		
35-59	FX		незадовільно	не зараховано
34 і менше	F			

<p>Перелік орієнтовних питань до підсумкового контролю</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проблема системних порушень мовлення в медико-психолого-педагогічних дослідженнях. 2. Класифікації мовленнєвих порушень. 3. Різноманітність підходів до поняття «системні порушення мовлення». 4. Механізми порушення мовленнєвого розвитку у дітей з інтелектуальними порушеннями. 5. Особливості словникового запасу у дітей з порушеннями розумового розвитку. 6. Порушення на рівні граматичної системи мови у дітей з інтелектуальними порушеннями. 7. Труднощі утримання сукупності операцій в процесі породження та розуміння мовлення дітьми з порушеннями інтелекту. 8. Особливості засвоєння звукової системи мовлення дітьми з інтелектуальними порушеннями. 9. Порушення фонетичної сторони мовлення у школярів з інтелектуальними порушеннями. 10. Логопедична робота з подолання порушень фонетичної сторони мовлення у школярів з інтелектуальними порушеннями. 11. Особливості логопедичної роботи з розвитку лексики у дітей з інтелектуальними порушеннями. 12. Особливості логопедичної роботи з корекції порушень граматичного сторони та зв'язного мовлення у дітей з інтелектуальними порушеннями. 13. Порушення процесу читання у школярів з інтелектуальними порушеннями. 14. Порушення письма у школярів з інтелектуальними порушеннями. 15. Перший рівень ЗНМ. 16. Другий рівень ЗНМ. 17. Третій рівень ЗНМ. 18. Четвертий рівень ЗНМ. 19. Психолого-педагогічна характеристика дошкільників із ЗНМ. 20. Диференціальна діагностика ЗНМ. 21. Диференціальна діагностика безмовленнєвих дітей. 22. Перший етап навчання дітей із ЗНМ.
---	--

23. Другий етап навчання дітей із ЗНМ.
24. Третій етап навчання дітей із ЗНМ.
25. Сутність інклюзивної освіти.
26. Функції інклюзивної освіти.
27. Переваги інклюзивної освіти.
28. Завдання команди психолого-педагогічного супроводу.
29. Організація роботи команди психолого-педагогічного супроводу.
30. Індивідуальна програма розвитку як документ реалізації індивідуальної освітньої траєкторії.
31. Вивчення потенційних можливостей і потреб учня при складанні індивідуальної програми розвитку.
32. Розробка індивідуальної програми розвитку.
33. Індивідуальна навчальна програма.
34. Реалізація індивідуальної програми розвитку.
35. Моніторинг реалізації індивідуальної програми розвитку, перегляд та внесення змін.
36. Педагогічна технологія в інклюзивному освітньому середовищі.
37. Особистісно-орієнтоване навчання.
38. Теорія множинного інтелекту.
39. Диференційоване викладання.
40. Традиційне інтенсивне навчання.
41. Кооперативне навчання.
42. Когнітивне навчання.
43. Проблемне навчання.
44. Проектне навчання.
45. Технології спільного викладання в інклюзивному класі.
46. Технології подолання навчальних і поведінкових труднощів.
47. Технології адаптації освітнього середовища.
48. Рекомендації щодо навчання і розвитку дітей з порушеннями зору.
49. Рекомендації щодо навчання і розвитку дітей з порушеннями слуху.
50. Рекомендації щодо навчання і розвитку дітей з порушеннями мовлення.
51. Рекомендації щодо навчання і розвитку дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.
52. Рекомендації щодо навчання і розвитку дітей з розладами аутистичного спектра/РАС.
53. Технологія оцінювання результатів інклюзивного навчання.
54. Формування передумов оволодіння фонетико-фонематичною складовою мовлення під час ігор-занять.
55. Ігри з кольором як засіб корекції ФФНМ у дітей.
56. Формування дії розуміння мовлення і значення нових слів.
57. Формування і розширення словесних понять у дітей з системними порушеннями мовлення.
58. Формування значення узагальнюючих слів.
59. Формування диференційованого значення слів, що позначають близькі поняття та полісемічного значення слів.
60. Формування словника похідних слів та системи словотвору.
61. Методика формування значення граматичних понять, форм.
62. Формування граматичного значення прийменників.
63. Методика формування граматичних категорій.
64. Розвиток зв'язного мовлення дітей дошкільного віку з системними порушеннями мовлення.

Рекомендована література (основна, допоміжна, інтернет-ресурси)

Основна:

1. Гаврилова Н. С. Порушення фонетичного боку мовлення у дітей: монографія. Кам'янець-Подільський: Друк-Сервіс, 2011. <http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/6637/Havrylova-N.S.-Porushennia-fonetychnoho-boku-movlennia-u-ditei.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
2. Данілавічюте Е. А. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі: навч.-метод. посіб. Київ: Видавнича група «А.С.К.», 2012. <https://lnk.ua/TKLKjC8dI>
3. Диференційоване викладання в інклюзивному навчальному закладі: навч.-метод. посіб. О. М. Таранченко. Київ: Видавнича група «А.С.К.», 2012. <https://lnk.ua/LG8hps1st>
4. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі : практич. посіб. [Тім Лорман, Джоан Деспелер, Девід Харві]. Пер. з англ. Київ: СПД-ФО Парашин І. С., 2010. <https://lnk.ua/nvbqpfJlk>
5. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Порошенко М. А. Київ: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. <https://lnk.ua/zTD1dmYCX>
6. Логопедія: підручник. За ред. М. К. Шеремет. К.: Видав. дім „Слово“, 2010. <https://lnk.ua/36mhxvSfs>
7. Педагогічні технології інклюзивного навчання: навч.-метод. посіб. А. А. Колупаєва, О. М. Таранченко. Київ: Видавнича група «Атопол», 2015. <https://lnk.ua/sYp13c08m>
8. Рібцун Ю. В. Професійний довідник учителя-логопеда дошкільного навчального закладу. — Х. : Вид. група «Основа», 2012. — 239 с. https://logoped.in.ua/wp-content/uploads/2018/11/Dovidnik_Ribtsun.pdf
9. Таранченко О. М. Ефективні технології викладання в інклюзивній школі. *Початкова школа*. 2017. №5. С. 50–54. <https://lnk.ua/fkQf9CpuZ>
10. Ткач О.М. Логопедія: формування семантичних полів слів у дітей з системними порушеннями мовлення: монографія. Кам'янець-Подільський: ПП «Аксіома», 2019. <http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/6635/Tkach-O.M.-Lohopediia-formuvannia-semantychnykh-poliv-sliv-u-ditei-z-systemnymy-porusheniamy-movlennia.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
11. Сак Т. В. Індивідуальне оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі: навч. курс та наук.-метод. посіб. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011. <https://ispukr.org.ua/articles/11/11307001.pdf>
12. Спільне викладання в інклюзивному класі: метод. матер. Укл. Софій Н. З. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. <https://lnk.ua/STcTgFgz9>
13. Створення індивідуальної програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами: метод. посіб. За заг. ред. Н. Софій. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. <https://lnk.ua/W0FcXiIZk>
14. Таранченко О.М. Диференційоване викладання в інклюзивному класі: навч.-метод. посіб. Київ: Видавнича група «АСК», 2012. <https://lnk.ua/ufoq6vTxy>

Допоміжна:

15. Вержиховська, О., & Галецька, Ю. (2026). Дослідження рівня сформованості фонетичної сторони мовлення у дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення IV рівня. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)*, (27), 48–64. <https://aqce.kpnu.edu.ua/article/view/359194>

16. Гаврилова Н. С. Класифікації порушень мовлення. *Збірник наукових праць Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. Івана Огієнка*. Кам'янець-Подільський, 2012. С. 293–315. <https://lnk.ua/9sxVCGzgh>

17. Гаврилова Н.С., Галецька Ю.В. Індивідуальне навчання як особлива форма інклюзивної освіти дітей з інтелектуальними порушеннями. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські цінності різноманіття та інклюзії в освітньому просторі»*. Київ: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2020. С. 25-30. <http://evdisd.info/uk/materials/article/147/>

18. Галецька, Ю., & Утьосова, О. (2025). Розвиток зв'язного мовлення молодших школярів із системними порушеннями мовлення. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)*, (26), 55–65. <https://aqce.kpnu.edu.ua/article/view/347610>

19. Галецька, Ю., & Левицький, В. (2023). Використання піктограм в логопедичній роботі з дошкільниками із загальним недорозвиненням мовлення II-III рівня. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)*, (21), 28–39. <https://aqce.kpnu.edu.ua/article/view/340798>

20. Галецька, Ю. (2025). Напрямки розвитку зв'язного мовлення учнів молодших класів з інтелектуальними порушеннями. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)*, (19), 56–67. <https://aqce.kpnu.edu.ua/article/view/339647>

21. Галецька, Ю. (2019). До питання використання розповіді як методу розвитку зв'язного мовлення дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)*, (14), 50–58. <https://aqce.kpnu.edu.ua/article/view/184066>

22. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи. Монографія. Київ : «Самміт-Книга», 2009. <https://lnk.ua/3kPsgcFKM>

23. Колупаєва А.А., Данілявічуте Е.А., Литовченко С.В. Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі: навч.-метод. посіб. Київ: Видавнича група «А.С.К.», 2012. <https://ispukr.org.ua/articles/12/12307005.pdf>

24. Основи інклюзивної освіти: навч.-метод. посіб. За заг. ред. Колупаєвої А.А. Київ : АСК, 2012. <https://lnk.ua/jJwiUvpH1>

25. Рібцун Ю. В. Формування лексичної складової імпресивного мовлення молодших дошкільників із ЗНМ. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. Серія : Соціально-педагогічна. 2011. Вип. 17(2). С. 294-301. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkp_sp_2011_17%282%29_38

Інтернет-ресурси:

1. Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text>
2. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/765-2021-%D0%BF#Text>
3. Порядок зарахування осіб з особливими освітніми потребами до спеціальних закладів загальної середньої освіти, їх відрахування, переведення до іншого закладу освіти. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0945-18#Text>